
KULTUR UND RECHT

MATERIALIEN
DER 5. INTERNATIONALEN TAGUNG
zum Thema
**KULTURELLE IDENTITÄT
DER EUROPÄISCHEN UNION
UND RELIGIÖSER PLURALISMUS**
Trier, 18.-19. September 2006

Herausgegeben von
JÓZEF KRUKOWSKI
JOSEF ISENSEE
MIROŚLAW SITARZ

Lublin
Wissenschaftliche Gesellschaft der KUL
Katholischen Universität Lublin Johannes Paul II.

KULTURA I PRAWO

MATERIAŁY
V MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI
na temat
**TOŻSAMOŚĆ KULTUROWA
UNII EUROPEJSKIEJ
A PLURALIZM RELIGIJNY**
Trewir, 18-19 września 2006

Redakcja
JÓZEF KRUKOWSKI
JOSEF ISENSEE
MIROŚLAW SITARZ

Lublin
Towarzystwo Naukowe KUL
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

SPIS TREŚCI

Od Redakcji	5
-------------------	---

OTWARCIE KONFERENCJI

Hans-Hugo K l e i n, Prezes Stiftung Gesellschaft für Rechtspolitik	11
Mirosław K á l i n o w s k i, Prorektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II	13
Antoni D ę b i ń s k i, Dziekan Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II ...	15
Josef I s e n s e e, Przedstawiciel Stiftung Gesellschaft für Rechtspolitik ..	17
Józef K r u k o w s k i, Przewodniczący Wydziału Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego KUL	21

REFERATY

Bernhard V o g e l, Unia Europejska a pluralizm religijny	25
Józef K r u k o w s k i, Państwo a kultura i religia w Unii Europejskiej ..	39
Hanna S u c h o c k a, Pokojowa funkcja wolności religijnej	55
Kyriakos K y r i a z o p o u l o s, Prawosławny obszar kulturowy od Aten do Moskwy i minimalne gwarancje wolności religijnej	75
Leon D y c z e w s k i, Rola kultury w rozwoju gospodarki	113
Stefan M ü c k l, Religia jako składnik i czynnik tożsamości narodowej ...	127
Josef I s e n s e e, Europejskość Unii Europejskiej	149
Gerhard R o b b e r s, Islam w Europie	173
Bp Josef H o m e y e r, Chrześcijaństwo a Europa. Pytanie o „proprium”, o tożsamość Europy	179
Piotr S t a n i s z, Głos w dyskusji	195
Program konferencji	199
Lista uczestników	201

INHALTSVERZEICHNIS

Von der Redaktion	203
-----------------------------	-----

ERÖFFNUNG DER BERATUNGEN

Hans-Hugo K l e i n, Vorsitzender Stiftung Gesellschaft für Rechtspolitik . .	209
Mirosław K a l i n o w s k i, Prorektor der Katholischen Universität Lublin Johannes Paul II.	213
Antoni D ę b i ń s k i, Dekan der Fakultät für Jura, Kanonisches Recht und Verwaltungsrecht der Katholischen Universität Lublin Johannes Paul II. . .	215
Josef I s e n s e e, Vertreter der Stiftung Gesellschaft für Rechtspolitik . . .	217
Józef K r u k o w s k i, Leiter der Abteilung Rechtswissenschaften der Wissenschaftlichen Gesellschaft der Katholischen Universität Lublin Johannes Paul II.	221

REFERATE

Bernhard V o g e l, Europäische Union und religiöser Pluralismus	227
Józef K r u k o w s k i, Staat und Kultur sowie Religion in der Europäischen Union	241
Hanna S u c h o c k a, Die Friedensstiftende Funktion der religiösen Freiheit	261
Kyriakos K y r i a z o p o u l o s, The Orthodox Cultural Area from Athens to Moscow and Minimal Guarantees of Religious Freedom	283
Leon D y c z e w s k i, Die Rolle der Kultur für die Wirtschafts- entwicklung	331
Stefan M ü c k l, Religion als Bestandteil und Faktor Nationaler Identität . .	347
Josef I s e n s e e, Das europäische an der Europäischen Union	369
Gerhard R o b b e r s, Der Islam in Europa	393
Bischof Josef H o m e y e r, Christenheit und Europa zur Frage nach dem „eigenen“, nach der Identität Europas	401
Piotr S t a n i s z, Diskussionsbeitrag	417
Tagungsprogramm	421.
Teilnehmerliste	423